

Alpsko smučanje potrebuje več žensk. In to ne le športnic

V evropskem prostoru so ženske med trenerji bistveno premalo zastopane, predvsem v vrhunskem športu. Najpogostejše delujejo v »ženskih« športih in trenirajo ženske, mladino ali otroke, kar potrjuje tudi poročilo Sveta Evrope iz leta 2011. V alpskem smučanju so športne delavke na trenerskih in vodilnih položajih še redkeje. V Avstriji, državi z dolgo tradicijo zimskih športov, je delež žensk med registriranimi trenerji 25,5-odstoten, med trenerji elitnih reprezentanc pa le 17-odstoten. V Sloveniji je delež licenciranih trenerk alpskega smučanja (po podatkih iz leta 2023) le 12-odstoten.

Manjša zastopanost žensk ustvarja začarani krog: zaradi pomanjkanja ženskih vzornic je manj kandidatka za nadaljevanje trenerske kariere, klubi pa pogostejše izbirajo moške. Poleg tega zahtevni vstopni pogoji za pridobitev trenerske licence, ki niso prilagojeni obema spoloma, dodatno odvrta mlada dekleta od trenerske poti. Tako se nizka zastopanost trenerk ohranja in vodi v manjšo prepoznavnost ter omejeno popularizacijo trenerskega poklica kot možnosti kariere po koncu tekmovalne poti. To so ugotovile evropskega projekta EWAS – Empowering Women in Alpine Skiing (Opolnomočenje žensk v alpskem smučanju). Vodi ga rimska univerza Tor Vergata (Italija), v njem pa sodelujejo Znanstveno-raziskovalno središče (ZRS) Koper ter italijanske, irske, danske, belgijske in finske smučarske organizacije. Pobuda je usmerjena v izboljšanje programov usposabljanja, povečanje vidnosti ženskih vzornic ter omogočanje dostopnih poti do trenerskih in vodstvenih karier na tem športnem področju.

Ženski pogled na trenerski poklic v alpskem smučanju

V splošni raziskavi, ki smo jo izvedli v okviru projekta EWAS, smo želeli raziskati, s kakšnimi izzivi se spopadajo ženske na trenerskih položajih. Odziv je presenečil: pričačkarjavi: vprašanih je izpolnilo kar 240 trenerk iz evropskega in severnoameriškega prostora, kar je veliko glede na razmeroma majhno skupnost ženskih trenerk v alpskem smučanju.

Najpomembnejša motiva žensk za opravljanje poklica smučarske trenerke sta glede na rezultate raziskave želja po tem, da postanejo vzornice, ter želja pomagati športnicam in športnikom pri doseganju njihovega polnega potenciala. Udeleženke so kot ključni dejavnik poudarile občutek osebnega zadovoljstva, saj jim trenersko delo prinaša veselje in užitek ob spopadanju z izzivi, ki jih to delo prinaša. Kot pomembni sta se izkazali tudi zanimivost samega dela in notranja motivacija, zunanji dejavniki, kot sta prestiž poklica ali vodenje drugih, zanje niso bili odločilni. Prav tako plačilo in dodatne ugodnosti niso imeli bistvenega vpliva na izbiro poklica, kar je razumljivo ob razmeroma nizkih plačah in omejenih dodatnih ugodnostih.

Razlogi, da ženske zapuščajo trenerski poklic

Pomemben del raziskave je bil usmerjen v razumevanje razlogov, zaradi katerih ženske zapuščajo trenerski poklic. Rezultati kažejo, da so ključni razlogi pretežno strukturne in sistemske narave, zlasti pomanjkanje finančnih spodbud ter omejene možnosti usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja. Pomembno vlogo imajo tudi diskriminativne prakse, tako na ravni vodstvenih struktur kot v odnosih s sodelavci, ter naraščajoče časovne zahteve trenerskega dela. Odpri odgovori udeleženk so dodatno upoštevali splošno diskriminacijo kot osrednji dejavnik, ki se kaže v različenem seksizmu, omejenih

Za učinkovito opolnomočenje žensk v trenerskem poklicu alpskega smučanja je ključno osvetliti spolne predsodke, izboljšanje delovnih razmer, zagotavljanje enakih možnosti napredovanja in plačila ter povečanje podpore in vidnosti ženskih vzornic. FOTO: Aleš Fevžar

možnostih poklicnega napredovanja, podcenjevanju strokovne usposobljenosti žensk in pomanjkanju ženskih vzornic. Udeleženke so poročale tudi o neprofesionalnih odnosih in favoriziranju moških trenerjev v izrazito moško dominantnem okolju.

Pomemben sklop izzivov so tudi ekonomski dejavniki, vključno z neustrezno finančno podporo, plačnimi razlikami med spoloma in pomanjkanjem zaposlitvene varnosti, kar se kaže v nestalnih umikih, omejenih socialnih pravicah in slabih možnostih napredovanja. Poklic je tudi telesno zelo zahteven, zaradi česar se mnoge trenerke sčasoma odločijo za prenehanje kariere. Če povzamemo, rezultati jasno kažejo, da smučarske trenerke zapuščajo poklic predvsem zaradi neustreznih sistemskih pogojev, diskriminativnih praks ter pomanjkanja ekonomske in socialne varnosti, ne pa zaradi osebne motivacije.

Opolnomočenje in povečanje strokovnega znanja trenerk

Poleg raziskave so bile aktivnosti projekta usmerjene v opolnomočenje in povečanje strokovnega znanja trenerk. Izvedena so bila izobraževanja v obliki delavnic in drugih izobraževalnih formatov na teme: prilagajanje smučarskih čevljev in priprava smuč, priprava smučarskih prog in varnost, športna prehrana ter kondicijski trening. Program izobraževanj je dopolnila tudi konferenca z naslovom Zimski športi in podnebne spremembe.

Za učinkovito opolnomočenje žensk v trenerskem poklicu alpskega smučanja je torej ključno osvetliti spolne predsodke, izboljšanje delovnih razmer, zagotavljanje enakih možnosti napredovanja in plačila ter povečanje podpore in vidnosti ženskih vzornic. Ciljno usmerjeni programi na nacional-

ni ravni ali mednarodni projekti, kot je omenjeni, lahko ustvarijo bolj vključujoče, podporno in trajnostno okolje, kar prispeva k večji promociji, zadovoljstvu in strokovnemu uspehu trenerk in športnih delavk v alpskem smučanju.

DR. SAŠA PIŠOT,
Inštitut za kineziološke raziskave (IKARUS),
ZRS Koper

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

Prispevek je nastal v okviru projekta EWAS (Empowering Women in Alpine Skiing – ERASMUS-SPORT-2022-SCP-101889287), ki ga koordinira dr. Saša Pišot z Inštituta za kineziološke študije ZRS Koper. Finančno ga je podprla Evropska unija.